

Gwerthuso Gofyn a Gweithredu

Crynodeb Gweithredol

1. Nodau a methodoleg yr ymchwil

- 1.1 Mae'r Strategaeth Genedlaethol ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV) 2016-2021 yn nodi ymrwymiad i hyfforddi gweithwyr proffesiynol perthnasol i ddarparu ymatebion effeithiol, amserol a phriodol i ddiodefswyr a goroeswyr. Mae Gofyn a Gweithredu yn enghraifft o'r math yma o hyfforddiant, sydd yn broses o weithredu ymchwiliad wedi ei dargedu ar draws y Gwasanaeth Cyhoeddus i nodi trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol.
- 1.2 Nodau gwerthusiad Gofyn a Gweithredu oedd:
 - archwilio effeithiolrwydd gweithredu hyfforddiant hyd yn hyn
 - archwilio effaith hyfforddiant Gofyn a Gweithredu ar unigolion ac, o ganlyniad, asesu pa mor llwyddiannus ydyw yn bodloni nodau Gofyn a Gweithredu
 - archwilio pa mor effeithiol y mae'r hyfforddiant yn cyfrannu at amcanion y Strategaeth Genedlaethol ar Drais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV).
- 1.3 Defnyddiwyd cyfuniad o ddulliau ansoddol a meintiol i fynd i'r afael â nodau'r gwerthusiad ac roeddent yn cynnwys dadansoddi data eilaidd a chasglu data sylfaenol. Roedd gweithgareddau ymchwil allweddol yn cynnwys gweithdy hanner diwrnod ar-lein gyda hyfforddwyr Gofyn a Gweithredu, arolwg ar-lein ar gyfer hyfforddwyr a dysgwyr (a dderbyniodd 382 o ymatebion) a 52 o gyfweiliadau gyda chydlynwyr rhanbarthol, hyfforddwyr, dysgwyr a chydweithwyr Cymorth i Fenywod Cymru a Llywodraeth Cymru.

2. Prif ganfyddiadau

- 2.1 Mae'r adran hon yn crynhoi prif ganfyddiadau'r gwerthusiad a'r ffordd y maent yn mynd i'r afael â bob un o'r cwestiynau ymchwil (CY) a'r ffordd y mae'r rhain yn cyfrannu at amcanion perthnasol y Strategaeth Genedlaethol.

Gwerthuso proses

CY1: Pa mor effeithiol yw cyflwyno Gofyn a Gweithredu ar draws yr awdurdodau perthnasol?

- 2.2 Mae cyflwyno Gofyn a Gweithredu yn gymhleth a gwelwyd heriau cyffredin o ran cyflwyno effeithiol ar draws awdurdodau perthnasol, yn arbennig yn ymwneud â gallu a chyllid.

- 2.3 Roedd heriau eang yn ymwneud â gallu staff i fynychu'r cwrs Hyfforddi'r Hyfforddwr, cwblhau'r asesiad a chyflwyno hyfforddiant Ymwybyddiaeth. Roedd disgwyl i staff gyflawni'r rolau hyn yn ogystal â'u baich gwaith trwm yn aml. Roedd hyn yn golygu na wnaeth pawb wnaeth fynychu cyrsiau Hyfforddi'r Hyfforddwr fynd ymlaen i fod yn hyfforddwyr gweithredol.
- 2.4 Roedd cyflwyno cyrsiau Hyfforddi'r Hyfforddwr fesul cam o un rhanbarth i'r llall yn heriol hefyd. Roedd rhai sefydliadau yn ei chael hi'n anodd sefydlu a chynnal cronfa o hyfforddwyr gweithredol oherwydd trosiant staff uchel a phrinder cyfleoedd digonol i hyfforddi hyfforddwyr newydd, oedd yn amlygu'r angen am fwy o hyblygrwydd yn yr amserlen gyflwyno.
- 2.5 Roedd y broses o ddyrannu'r Grant Cymhorthdal Gofyn a Gweithredu yn rhwystr i gyflwyno hefyd. Mae'r grant yn aml yn cael ei danddefnyddio ac mae hyn, yn ôl y sôn, am fod awdurdodau perthnasol yn ansicr o lefel y cyllid y byddent yn ei dderbyn a pheidio â chael cadarnhad mewn pryd i'w ymgorffori yn eu cynlluniau hyfforddiant. Roedd sefydliadau / awdurdodau lleol hefyd yn cyflwyno mwy o hyfforddiant nag oedd y grant yn talu amdano yn aml, oedd yn rhoi pwysau ar gyllidebau ac adnoddau lleol, er gwaethaf lefelau cymorth uchel a'r galw am yr hyfforddiant mewn sefydliadau.
- 2.6 Fodd bynnag, cafodd rhai ffactorau galluogi oedd yn cefnogi cyflwyno effeithiol eu nodi hefyd. Roedd cymorth busnes a gweinyddu wrth gydlynu'r hyfforddiant yn cael ei werthfawrogi, ond cafodd cyfathrebu nodau ac amcanion Gofyn a Gweithredu i staff ar bob lefel cyfranogiad i gynorthwyo'r cydlynu ei amlygu fel maes ar gyfer gwella.
- 2.7 Nid oedd hyfforddiant Ymwybyddiaeth Grŵp 3 wedi dechrau yn y rhan fwyaf o ardaloedd a byddai cyfeiriad ac arweiniad ychwanegol yn ymwneud â'r cyflwyno, rolau a chyfrifoldebau 'Hyrwyddwyr' Grŵp 3 o fudd. Nododd rhai y gallent gael anhawster gyda gallu a niferoedd yr 'Hyrwyddwyr' tra bod eraill yn teimlo y byddai hyfforddwyr Grŵp 2, yn eu hanfod, yn dod yn 'Hyrwyddwyr' trwy brofiad o gyflwyno hyfforddiant Ymwybyddiaeth.
- 2.8 Roedd cydgyflwyno gydag arbenigwyr y trydydd sector yn cael ei werthfawrogi'n fawr gan hyfforddwyr nad oeddent yn arbenigol, oedd yn gwerthfawrogi'r arbenigedd yn ymwneud â VAWDASV yr oedd yr hyfforddwyr hyn yn ei gyflwyno. Roedd cydweithredu'n gweithio orau pan oedd partneriaethau parhaus yn cael eu datblygu a'r hyfforddwyr yn cytuno gyda'i gilydd am y ffordd orau o gyflwyno'r sesiynau. Roedd cyflwyno yn y ffordd hon hefyd yn helpu sefydliadau i ddatblygu rhwydweithiau. Fodd bynnag, roedd yn heriol o ran gallu ac adnoddau i rai sefydliadau trydydd sector llai i ymrwmo i gyflwyno hyfforddiant.

CY2: I ba raddau y mae Gofyn a Gweithredu yn cefnogi, ategu neu wella ymagweddau presennol tuag at gynorthwyo goroeswyr VAWDASV?

- 2.9 Cafwyd cytundeb llethol am yr angen i Ofyn a Gweithredu. Teimlwyd bod rhoi VAWDASV ar yr agenda mewn sefydliadau yn flaenoriaeth ac roedd llawer yn gweld Gofyn a Gweithredu yn ffordd effeithiol o gyflawni hyn. Roedd ymatebwyr yn cydnabod y bwloch mewn hyfforddiant yr oedd Gofyn a Gweithredu'n ei lenwi o ran datblygu sgiliau 'gofyn a gweithredu' ac ymyrraeth gynnar. Teimlwyd bod Gofyn a Gweithredu yn cyd-fynd yn dda â hyfforddiant VAWDASV a theimlwyd bod y cysondeb y byddai'r ymagwedd yn ei gyflwyno ar draws Cymru yn werthfawr.
- 2.10 Roedd y model cyflwyno yn cael ei gefnogi ar y cyfan, gyda'r ymatebwyr yn teimlo bod yr ymagwedd Hyfforddi'r Hyfforddwr yn rhoi rhywfaint o berchnogaeth lleol, oedd yn hybu buddsoddiad gan staff, a phwynt cyswllt parhaus yn y sefydliad.
- 2.11 Roedd dehongliad rhanbarthau o Fframwaith Hyfforddiant Cenedlaethol ar grwpiau staff oedd yn flaenoriaeth ar gyfer hyfforddiant Gofyn a Gweithredu yn tueddu i fod yn amwys. Er eu bod yn dewis gweithwyr proffesiynol mewn swyddi rheng flaen sydd yn debygol o ddod i gysylltiad â goroeswyr, roeddent yn aml yn ymestyn y tu hwnt i'r grwpiau a awgrymir, ac felly'n caniatáu i staff hunanddethol. Amlygodd llawer o'r ymatebwyr berthnasedd Gofyn a Gweithredu i bawb fel cyfiawnhad ar gyfer yr ymagwedd hon, ond daeth anawsterau i'r amlwg yn sicrhau bod y staff hyn wedi cael hyfforddiant Grŵp 1, gallu staff penodol i 'ofyn a gweithredu', a'r angen i flaenoriaethu pan oedd adnoddau yn her.

2.12 Amlygodd yr ymatebwyr bwysigrwydd cyllid parhaus ar gyfer Gofyn a Gweithredu, ynghyd â chynnydd i'r Grant Cymhorthdal a chymorth parhaus gan Lywodraeth Cymru i gynnal y gwaith o gyflwyno Gofyn a Gweithredu.

CY3: Pa fathau o fonitro a gwerthuso sydd wedi / allai fod yn ddefnyddiol ar gyfer y rhaglen?

2.13 Mae monitro a gwerthuso trwy holiaduron cyn ac ar ôl hyfforddiant yn heriol ac mae hyn wedi dwysáu yn dilyn y newid i hyfforddiant ar-lein, am ei bod yn fwy anodd sicrhau bod yr holiaduron hyn yn cael eu cwblhau. Er bod Cymorth i Fenywod Cymru yn cael adborth trwy grŵp llywio Gofyn a Gweithredu, sydd yn ddefnyddiol, byddent yn cael budd o gael mwy o adborth unwaith mae hyfforddiant Ymwybyddiaeth wedi dechrau cael ei gyflwyno'n lleol i helpu i adolygu'r rhaglen.

2.14 Nododd hyfforddwyr y byddent hefyd yn cael budd o adolygu ac adlewyrchu ar adborth gan ddysgwyr, i'w helpu i wella a datblygu hyfforddiant Ymwybyddiaeth. Ar hyn o bryd, mae adborth yn tueddu i gael ei gydgrynhoi gan gydweithwyr cymorth busnes cyn cael ei anfon at arweinwyr rhanbarthol a Llywodraeth Cymru.

2.15 Mae angen datblygu prosesau a systemau i ganiatáu monitro cyson a pharhaus o effeithiau tymor canolig a hirdymor Gofyn a Gweithredu. Mae galluogi casglu data gwell yn lleol, tra'n lleihau'r baich ar weithwyr proffesiynol, yn bwysig.

Gwerthuso canlyniadau

CY4: I ba raddau y mae'r rhaglen hyfforddiant yn cyfrannu at nodau Gofyn a Gweithredu?

2.16 Mae'r hyfforddiant yn cyfrannu at nodau Gofyn a Gweithredu yn dda iawn. Roedd yr ymatebwyr yn gadarnhaol iawn am effeithiau Gofyn a Gweithredu gyda'r rhan fwyaf yn adrodd bod yr hyfforddiant wedi cynyddu eu gwybodaeth a'u hymwybyddiaeth o arwyddion a symptomau VAWDASV a mathau gwahanol o VAWDASV. Mae'n debygol bod hyn yn arbennig o wir ar gyfer y rheiny nad ydynt yn gweithio mewn swyddi gwaith cymdeithasol neu ddiogelu.

2.17 Fe wnaeth hyder yn 'gofyn a gweithredu' wella hefyd ar ôl yr hyfforddiant. Amlygwyd diffyg hyder fel un o'r rhwystrau mwyaf o ran mynd i'r afael â VAWDASV felly mae hwn yn ganlyniad arbennig o bwysig. Er nad oedd rhai cyfranogwyr yn teimlo'n gwbl hyderus o hyd am y materion hyn ar ôl yr hyfforddiant, roedd llawer yn teimlo ei fod wedi rhoi hwb i'w hyder. Byddai mwy o ffocws ar elfennau 'gofyn a gweithredu' yn y cyrsiau o fudd.

2.18 Rhoddodd y dysgwyr adborth cadarnhaol iawn ar sesiynau hyfforddiant Ymwybyddiaeth o ran perthnasedd y cwrs i'w rolau a'u sefydliadau, ac eglurder y wybodaeth a gyflwynwyd. Roedd y wybodaeth am 'ofyn a gweithredu' yn arbennig o ddefnyddiol yn ogystal â gwybodaeth am VAWDASV a'r gwasanaethau cymorth sydd ar gael.

2.19 Yn dyngedfennol, nododd niferoedd sylweddol o'r ymatebwyr eu bod wedi rhoi cymorth uniongyrchol i oroeswyr neu oroeswyr posibl ar ôl eu hyfforddiant trwy 'ofyn a gweithredu', ac roedd nifer fach wedi gallu datgelu VAWDASV yr oeddent wedi ei brofi eu hunain.

2.20 Roedd effeithiau Gofyn a Gweithredu hefyd yn ymestyn y tu hwnt i'r gweithle gyda rhai yn cymhwyso eu hyfforddiant i'w bywydau personol gyda ffrindiau a theulu. Roedd y rheiny oedd wedi cael yr hyfforddiant yn teimlo eu bod yn gallu cyfeirio eraill at asiantaethau a chymorth allanol.

CY5: I ba raddau y mae Gofyn a Gweithredu wedi dylanwadu ar y diwylliant yn ymwneud â VAWDASV mewn sefydliadau lle mae staff wedi cael yr hyfforddiant?

2.21 Mae Gofyn a Gweithredu yn dylanwadu ar y diwylliant yn ymwneud â VAWDASV mewn sefydliadau lle mae staff wedi cael yr hyfforddiant, ond gellir mynd ymhellach eto. Roedd llawer o'r ymatebwyr yn teimlo bod Gofyn a Gweithredu yn eu helpu i gynorthwyo mwy o oroeswyr a sicrhau bod goroeswyr yn cael profiad mwy cadarnhaol wrth ddatgelu VAWDASV. Er bod rhai cyfranogwyr yn teimlo bod angen roi mwy o ffocws ar newid diwylliannol mewn sefydliadau (er enghraifft, o ran hyfforddiant ar gyfer uwch reolwyr i gefnogi eu staff), nodwyd nifer o effeithiau ar lefel sefydliad.

Amlygodd yr ymatebwyr fwy o ymwybyddiaeth a diwylliant mwy cefnogol ac agored yn ymwneud â VAWDASV yn eu sefydliad. Roedd yr ymatebwyr yn teimlo eu bod yn gallu cynnig cymorth priodol yn well, bod datgeliadau yn cael eu cefnogi a'u hwyluso yn well, a bod y cysylltiadau â sefydliadau sydd yn darparu cymorth arbenigol wedi gwella.

- 2.22 Yn ogystal, nododd goroeswyr VAWDASV oedd wedi cael yr hyfforddiant, effeithiau cadarnhaol o ran y ffordd yr oeddent yn credu y byddai eu cydweithwyr a'r sefydliad yn ymateb i ddatgeliadau o VAWDASV a'r graddau yr oeddent yn teimlo eu bod yn cael eu cynorthwyo fel goroeswyr.

CY6: Pa mor effeithiol yw Gofyn a Gweithredu? Sut gallai hyfforddiant Gofyn a Gweithredu gael ei wella?

- 2.23 Ar y cyfan, mae Gofyn a Gweithredu yn weddol effeithiol, ond nododd y cyfranogwyr ffyrdd y gallai'r hyfforddiant gael ei wella er mwyn gwella eu gwybodaeth a'u hyder yn cyflwyno neu'n rhoi Gofyn a Gweithredu ar waith.
- 2.24 Roedd cydnabyddiaeth ymysg y cyfranogwyr bod cwrs Hyfforddi'r Hyfforddwr Gofyn a Gweithredu yn wynebu her o ran yr angen i ddarparu ar gyfer dau fath o gynulleidfa – y rheiny mewn rolau hyfforddi a'r rheiny â gwybodaeth VAWDASV arbenigol. Roedd cyflawni cydbwysedd rhwng anghenion y ddwy gynulleidfa yma'n aml yn golygu bod y cyfranogwyr yn teimlo y dylai'r cwrs fod wedi cynnwys meysydd gwahanol, ond roedd y rhain yn aml mewn gwrthgyferbyniad â'i gilydd. Er enghraifft, er bod rhai cyfranogwyr yn teimlo y dylai'r cwrs ganolbwyntio mwy ar sut i gyflwyno hyfforddiant, roedd eraill yn teimlo y dylai fod mwy o ffocws ar VAWDASV a sut i ymdrin â datgeliadau.
- 2.25 Cafodd rhai bylchau o ran cynnwys hyfforddiant (yn ymwneud â mathau gwahanol o VAWDASV) eu nodi ond cafodd yr ymagwedd datblygiad parhaus oedd wedi cael ei mabwysiadu gan Cymorth i Fenywod Cymru ei gydnabod i fod o gymorth wrth ddatblygu'r hyfforddiant.
- 2.26 Er i lawer o ymatebwyr roi adborth cadarnhaol ar y cwrs Hyfforddi'r Hyfforddwr ei hun a mynd i ffwrdd yn teimlo'n hyderus am gyflwyno'r hyfforddiant, nid oedd lleiafrif sylweddol yn teimlo'n ddigon parod ac yn teimlo'n nerfus am gyflwyno'r hyfforddiant, yn arbennig o ystyried ei natur sensitif. Gyda hyn mewn golwg, cafodd pwysigrwydd a gwerth cyflwyno hyfforddiant ar y cyd ag arbenigwyr trydydd sector ei amlygu.
- 2.27 Roedd y gallu i addasu'r pecyn hyfforddiant yn ddefnyddiol ac yn well na bod angen cyflwyno model rhy gaeth, gan roi teimlad o berchnogaeth ac ymreolaeth i'r hyfforddwyr dros y cynnwys. Fodd bynnag, roedd ansicrwydd mewn rhai rhanbarthau am y graddau yr oedd hawl ganddynt i wneud newidiadau.

CY7: Sut mae pandemig Covid-19 wedi effeithio ar nodi a datgeliadau VAWDASV? Pa oblygiadau y mae hyn wedi eu cael ar gyflwyno hyfforddiant ac effaith Gofyn a Gweithredu?

- 2.28 Mae ymchwil ehangach yn awgrymu bod Covid-19 wedi cael effaith ar nodi a datgeliadau VAWDASV mewn ffyrdd cymhleth ac anwastad a'i fod wedi effeithio ar y ffyrdd y gall sefydliadau gefnogi goroeswyr, a chafodd hyn ei adlewyrchu mewn tystiolaeth o'r gwerthusiad hwn. Fodd bynnag, roedd tystiolaeth fanwl ar y rhan hon o'r cwestiwn y tu hwnt i gwmpas y gwerthusiad. Roedd y prif ffocws yn y cwestiwn ymchwil hwn ar effaith Covid-19 ar gyflwyno ac effaith Gofyn a Gweithredu.
- 2.29 Mae pandemig Covid-19 wedi cael effaith sylweddol ar gyflwyno hyfforddiant Gofyn a Gweithredu. Arweiniodd at oedi o ran dechrau hyfforddiant Ymwybyddiaeth, tra bod sefydliadau yn addasu i lwyfannau ar-lein ac yn addasu Gofyn a Gweithredu ar gyfer ei gyflwyno ar-lein.
- 2.30 Er bod addasu'r hyfforddiant wedi creu rhwystrau i ddechrau, fe wnaeth y rhan fwyaf addasu'n dda ac roeddent yn gallu parhau i gyflwyno trwy gydol y pandemig gyda llawer yn cyrraedd eu targedau. Fodd bynnag, mae rhai rhwystrau wedi parhau, gyda rhyngweithio ac ymgysylltu â chynnwys yr hyfforddiant wedi ei nodi i fod yn is oherwydd natur bell y sesiynau. Roedd cyflwyno'r hyfforddiant ar-lein hefyd yn bryder o ran sensitifrwydd y testun. Roedd yr hyfforddwyr wedi ceisio lleddfu

unrhyw risgiau ychwanegol i'r mynychwyr trwy sefydlu cymorth iechyd a llesiant ychwanegol. Cafodd gallu staff ei effeithio gan y pandemig hefyd wrth i rai gael eu hadleoli i fannau eraill.

- 2.31 Ar y llaw arall, roedd manteision i gyflwyno ar-lein. Yn arbennig, roedd hyn yn gwneud yr hyfforddiant yn fwy hygyrch, gan ddileu amser a chostau teithio, ac yn fwy cyfleus ac yn defnyddio llai o adnoddau unigolion a sefydliadau. Roedd hyn yn golygu, mewn rhai achosion, bod y cyfraddau ymuno a phresenoldeb mewn sesiynau Ymwybyddiaeth yn well.

Cyfraniad Gofyn a Gweithredu i'r Strategaeth Genedlaethol

- 2.32 Mae Gofyn a Gweithredu yn arbennig o berthnasol i Amcanion 1, 4 a 5 o'r Strategaeth Genedlaethol ar VAWDASV (Llywodraeth Cymru, 2016).

Amcan 1: Cynyddu ymwybyddiaeth a herio agweddau trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol ar draws Poblogaeth Cymru

- 2.33 Mae canfyddiadau'r gwerthusiad hwn yn dangos bod hyfforddiant Gofyn a Gweithredu yn cynyddu ymwybyddiaeth o VAWDASV. Bydd angen ymchwil bellach a pharhaus i asesu'r graddau yr eir i'r afael ag effeithiau hirdymor cynyddu ymwybyddiaeth a herio agweddau tuag at VAWDASV yn fwy eang ar draws poblogaeth Cymru trwy Ofyn a Gweithredu.

Amcan 4: Gwneud ymyrraeth gynnar ac ataliaeth yn flaenoriaeth

- 2.34 Amlygodd llawer o gyfranogwyr bwysigrwydd gwneud cefnogaeth i oroeswyr VAWDASV yn flaenoriaeth yn eu sefydliadau ac roeddent yn gweld Gofyn a Gweithredu fel ffordd effeithiol o gyflawni hyn. Nododd ymatebwyr angen clir i Ofyn a Gweithredu gydnabod y bwch mewn hyfforddiant y mae'n ei lenwi o ran datblygu sgiliau 'gofyn a gweithredu' ac ymyrraeth gynnar.

Amcan 5: Mae gweithwyr proffesiynol perthnasol yn cael eu hyfforddi i ddarparu ymatebion effeithiol, amserol a phriodol i ddiodefwr a goroeswyr

- 2.35 Mae cyflwyniad parhaus Gofyn a Gweithredu yn sicrhau bod gweithwyr proffesiynol mewn awdurdodau perthnasol yn cael eu hyfforddi i ddarparu ymatebion effeithiol, amserol a phriodol i ddiodefwr a goroeswyr trwy 'ofyn a gweithredu'. Mae angen cymorth a buddsoddiad parhaus wrth gyflwyno Gofyn a Gweithredu ar draws Cymru er mwyn sicrhau bod yr holl weithwyr proffesiynol perthnasol yn cael yr hyfforddiant yma.

3. Casgliadau ac argymhellion

- 3.1 Gwelir Gofyn a Gweithredu fel rhaglen bwysig a gwerthfawr sydd yn cael effaith ar draws Cymru ar gyfer y rheiny sydd yn cymryd rhan, yn unigol ac ar lefel sefydliad / sector. Ceir cydnabyddiaeth eang o'r angen i Ofyn a Gweithredu a chymorth eang ar gyfer nodau'r rhaglen a theimlir mai'r model Hyfforddi'r Hyfforddwr yw'r dull mwyaf priodol o gyflwyno a lledaenu'r hyfforddiant.
- 3.2 Fodd bynnag, er mwyn sicrhau cynaliadwyedd ac effaith gadarnhaol Gofyn a Gweithredu i'r dyfodol, mae angen ystyried a mynd i'r afael â nifer o faterion. Mae'r argymhellion yn defnyddio canfyddiadau o bob cam o'r gwerthusiad, lle mae sawl thema allweddol a meysydd ar gyfer gweithredu wedi dod i'r amlwg.

Cyflenwi a chyflwyno

- 3.3 Argymhelliad 1: Cymorth a chyllid parhaus ac ychwanegol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer awdurdodau perthnasol i alluogi sefydliadau i ddyrannu mwy o adnoddau (amser staff ar gyfer hyfforddwyr a gweinyddu) i'r rhaglen a sicrhau cymorth gan bartneriaid arbenigol.
- 3.4 Argymhelliad 2: Cyfathrebu cynharach gan Lywodraeth Cymru ynghylch dyraniadau'r Grant Cymhorthdal i alluogi cynllunio adnoddau yn fwy effeithiol mewn awdurdodau perthnasol.

- 3.5 Argymhelliad 3: Mwy o hyblygrwydd i awdurdodau perthnasol o ran cael mynediad at hyfforddiant Gofyn a Gweithredu mewn ymateb i lefel galw / gallu awdurdodau perthnasol penodol i gyflwyno a/neu eu hangen i hyfforddi hyfforddwyr ychwanegol. Er enghraifft, darparu rhaglen dreigl o hyfforddiant sydd yn galluogi awdurdodau perthnasol i roi unigolion ar hyfforddiant y tu hwnt i'r rhaglen o hyfforddiant sydd wedi ei threfnu er mwyn sicrhau y gall sefydliadau gynnal cronfa o hyfforddwyr gweithredol.
- 3.6 Argymhelliad 4: Parhad rhai sesiynau hyfforddiant ar-lein i alluogi mwy o hyblygrwydd a dileu rhwystrau daearyddol i fynychu.
- 3.7 Argymhelliad 5: Darparu cyrsiau diweddarau (yn cynnwys Grŵp 1) i sicrhau bod gwybodaeth a hyder staff yn cael ei gynnal.
- 3.8 Argymhelliad 6: Rhannu a lledaenu canfyddiadau o'r gwerthusiad hwn a monitro parhaus gydag awdurdodau perthnasol. Canolbwyntio ar amlygu gwerth a phwysigrwydd y rhaglen i sectorau / sefydliadau i annog ymrwymiad i gynorthwyo staff o ran cael mynediad at a chyflwyno hyfforddiant Gofyn a Gweithredu (e.e. darparu adnodd / amser ychwanegol).
- 3.9 Argymhelliad 7: Dulliau i alluogi hyfforddwyr (y rheiny nad ydynt yn arbenigwyr ac arbenigwyr o'r trydydd sector) i adolygu ffurflenni gwerthuso yn rheolaidd i'w cynorthwyo i ddatblygu hyfforddiant Ymwybyddiaeth yn barhaus.
- 3.10 Argymhelliad 8: Darparu dulliau cymorth ychwanegol gan roi cyfle i staff sydd yn gysylltiedig â Gofyn a Gweithredu ar bob lefel i rannu profiadau a'r hyn a ddysgwyd, codi materion a gofyn cwestiynau (rhwng cymheiriaid a chyda Llywodraeth Cymru).

Cynnwys y cwrs a deunyddiau hyfforddiant

- 3.11 Argymhelliad 9: Newidiadau i gynnwys cyrsiau Gofyn a Gweithredu, Hyfforddi'r Hyfforddwr ac Ymwybyddiaeth, yn cynnwys:
- mwy o enghreifftiau ymarferol ac astudiaethau ar gyfer trafodaeth
 - mwy o ffocws ynghylch sut i ofyn cwestiynau, cael sgysiau am VAWDASV, ac ymdrin â datgeliadau ('gofyn a gweithredu')
 - cynnwys sefyllfaoedd yn y gweithle.
- 3.12 Argymhelliad 10: Newidiadau i elfen microteach o gyrsiau Hyfforddi'r Hyfforddwr yn cynnwys:
- gofyn i fynychwyr gyflwyno rhan o'r cwrs y byddant yn ei gyflwyno yn hytrach nag elfen o VAWDASV
 - gofyn i fynychwyr ganolbwyntio ar faes gafodd ei gynnwys yn y sesiwn gyntaf
 - dyrannu mwy o amser i'r mynychwyr baratoi ar gyfer y cyflwyniad.
- 3.13 Argymhelliad 11: Darparu deunyddiau ategol ychwanegol i gefnogi cyflwyno Gofyn a Gweithredu a gwella ymgymeriad yn cynnwys:
- creu 'proffiliau rôl' ar gyfer hyfforddwyr Grŵp 2 a 'Hyrwyddwyr' Grŵp 3 i gynorthwyo cydlynwyr rhanbarthol ac arweinwyr hyfforddiant i 'recriwtio' staff i'r rolau hynny
 - creu 'taflenni gwybodaeth' a thempledi ebost byr i gyfathrebu nodau, amcanion a fformat Gofyn a Gweithredu yn gryno i staff ar bob lefel er mwyn cynyddu dealltwriaeth ac ymwybyddiaeth o'r rhaglen

- c) mwy o ddeunyddiau penodol neu fodiwlau ar gyfer y cyrsiau hyfforddiant wedi eu teilwra i bob sector / math o sefydliad sydd wedi ei gynnwys yn y Fframwaith Hyfforddiant Cenedlaethol.

3.14 Argymhelliad 12: Ymgynghoriad a chyfranogiad awdurdodau perthnasol yn datblygu deunyddiau atodol (a ddisgrifir yn Argymhelliad 11) i gynorthwyo i gyflwyno Gofyn a Gweithredu.

Gwerthuso

3.15 Argymhelliad 13: Monitro a gwerthuso parhaus yn genedlaethol i fonitro canlyniadau tymor hwy, yn cynnwys datblygu templed offer casglu data (e.e. fersiwn byrrach o'r arolwg a ddefnyddiwyd yn y gwerthusiad hwn) i ganiatáu casglu data yn fwy cyson a chynnwys Gofyn a Gweithredu ar ddangosyddion cenedlaethol y mae angen i awdurdodau lleol adrodd arnynt.

3.16 Argymhelliad 14: Sefydlu prosesau cyson yn Llywodraeth Cymru ac ar draws rhanbarthau i ganiatáu casglu data gwell mewn sefydliadau, tra'n lleihau'r baich ar weithwyr proffesiynol. Gweithio cydgysylltiedig gwell rhwng awdurdodau perthnasol a sefydliadau'r trydydd sector (atgyfeirio) i fonitro a yw atgyfeiriadau wedi dod trwodd o ganlyniad i Ofyn a Gweithredu (e.e. ychwanegu Gofyn a Gweithredu fel dewis ar ffurflenni 'ble wnaethoch glywed amdanom?')

3.17 Argymhelliad 15: Mwy o ymchwil gydag:

- a) awdurdodau perthnasol i nodi grwpiau blaenoriaeth a allai elwa ar yr hyfforddiant
- b) arbenigwyr i fonitro niferoedd yr atgyfeiriadau a nodi ffyrdd o olrhain atgyfeiriadau trwy Ofyn a Gweithredu (ar gyfer mesur effaith)
- c) goroeswyr i archwilio a monitro effaith Gofyn a Gweithredu ar brofiad goroeswyr wrth i'r rhaglen gael ei chyflwyno.

Awduron yr Adroddiad:

Catherine Harris, Lindsey McCarthy, Beth Speake (Canolfan Ymchwil Economaidd a Chymdeithasol Rhanbarthol, Prifysgol Sheffield Hallam)

Alice Hulbert, Jim Clifford (Sonnet Advisory and Impact)

**Sheffield
Hallam
University**

Adroddiad Ymchwil Llawn: Harris, C., McCarthy, L., Speake, B., Hulbert, A. a Clifford, J. (2022). *Gwerthuso Gofyn a Gweithredu*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, GSR adroddiad rhif 2/2022

Ar gael yn: <https://lyw.cymru/gwerthuso-gofyn-gweithredu>

Mae'r safbwyntiau a fynegwyd yn yr adroddiad hwn yn perthyn i'r ymchwilwyr ac nid o reidrwydd Llywodraeth Cymru.

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Alyson Lewis
Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth
Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi
Llywodraeth Cymru, Parc Cathays
Caerdydd, CF10 3NQ

Ebost: YmchwilCyfiawnderCymdeithasol@llyw.cymru

Mae'r ddogfen yma hefyd ar gael yn Saesneg.
This document is also available in English.

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol 978-1-80391-420-6